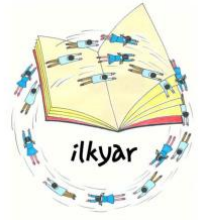

BİR EYLÜL MASALI

ENGİN BOSTANCI

Yerkürenin, bu tepelerin arasına gizlenmiş, bir çay karavanasını andıran, çanaklı bölgesinde bu zamanlar hep böyle sıcak geçirdi. Dedik ya, bu bozkır, bir çay karavanasına benzerdi. Sabahları aşçılar gelir, ocağı yakar, çayı demler, şekerle karıştırır ve karavanaya dökerlerdi. Üç zaman sonra boşalır, sonra bir sonraki sabaha kadar giderek soğurdu karavana.

Çay tükenmiş, karavana soğumaya başlamıştı. Ayrık ve sokarık otları bozkırda tekliklerini ve egemenliklerini ilan etmiş, kıızıla çalan boz renkleriyle, toprağı sarıp sarmalamışlardı. Yaza ait otlar giderek seyrelmiş, seyrelmiş ve sonunda yerlerini büsbütün kıızımsı bir sarı rengin güç gösterisine bırakmışlardı.

Yerkürenin bu bölgesinde, yılın bu zamanlarından bir gecede, otuz küsur yolcu kendilerini kısa bir istirahata koyuverdiler. Üzerlerinde, karavananın sıcak zamanlarından kalma bir rahatlık ve onun işareti olan kalın, lacivert bir toz katmanı vardı. Sabaha karşı beş sularında, elinde iğde ağacından eğri büğrü değneği, sırtında hardal rengi hırkası, ak

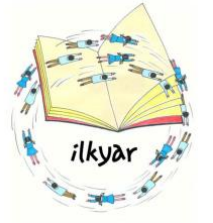
saçı ve sakalı, kocaman, nasırlı elleri ve ayakları ile bir derviş belirdi. Önce değneğini, karanlıkta rengi belli olmayan; ama besbelli kızıl-sarı otlarla kaplı toprağa ağır bir darbeyle sapladı. O anda uzaklardan bir kös sesi duyuldu. Kızıl erkekli otuz küsur yolcu, bu sesle yerlerinden, yaydan kurtulmuş birer ok gibi fırladılar. Derviş durmadı; lacivert toz katmanını, sanki ağır, mikroplu bir yorgan gibi, tek eliyle tutup üstlerinden sıyırdı aldı; attı.

Ne talihliydim ki derviş dede, beni de bu otuz küsur yolcunun yanına kattı. Derviş dedenin nasihatini, hayırlı gülbengini aldık; yollara düştük. Kulaklarımız yol boyu dedenin nasihatıyla, hayırlı gülbengiyle çınladı:

-Güneye gidin, hırkanızı ve lokmanızı o yana savurdum, ocağınızı o tarafa kurdum. Hırkanızı, lokmanızı bulmadan gelmeyin. Pamuk tarlalarından, mahallelerden, köylerden, sınır boylarından, dağ başlarından, harmanlıklardan, tütünlüklerden çiçekler gibi çocuklar derin; dermekle kalmayın, onları okullara doldurun. Onlara insanı anlatın, hayatı anlatın.

BİR EYLÜL MASALI

ENGİN BOSTANCI

Yolumuzun sırrını verin, dolumuzdan içirin. Kollarınızı boyunlarına sarın; onları deryamıza karın. Yollarınız açık ola, ayaklarınıza taş değmeye, emekleriniz filizlene, boşa gitmeye!

Derviş dedenin adı Eylül'dü.
Bu yüzden Eylül, bu yolun ve Mavi Otobüs'ün yolcuları için bir ay adı olmaktan çok ötedeydi. Eylül; tezimize, dışımızın da çocuk olduğu zamanlardaki masumiyetimize kavuşmak demektir. Eylül; ölüme her an daha da yaklaşan dışımızdaki çocuğu, hiç değilse

çimizde yaşatabilmek için her geçen gün daha da fazla çabalamak demektir. Eylül, kucaklaşmak demektir. Eylül, paylaşmak demektir. Eylül, aynı karavanada karılmak, aynı metal bardağa dökülmek demektir. Ve İLKYAR, aslında Eylül demektir.

Kuzey yıldızına arkamızı dönüp düştük yollara, az gittik uz gittik; dere, tepe, düz gittik. Gele gele, Kırıkhan diye bir diyara geldik. Yere saplanmış kargılar gibi duran servi ağaçlarını, şekilleri "1"e benziyor diye, ilk yârimiz ile bütünleşmeye, "bir" olmaya yorduk; "vuslat-ı ilk yâr" için, gölgelerine yerleşip beklemeye koyulduk. Uyuduk. Gün ışıyıp da yüzümüze vurunca uyandık. Bahçe kapısında oluk oluk çocuklar gördük. Gözleri zeytin zeytin, gözleri karpuz çekirdeği çocuklar... Ellerindeki çantalar; okul çantası desek değil, beslenme çantası desek değil... Biz çantaların sırrına ermeden daha, bir ses duyuldu, bu kez yakınlardan. Fasulye tanesi ayaklar birbiri ardına sıralandı; dere oldu, akıntının yöneldiği, okul derler bir binaya sürüklendi, gitti.

Gün batıp, gece olup, bütün o deneyli-bilimli, sazlı-sözlü, resimli-oyunlu cümbüş susunca; yaprak yaprak elcikler göründü ışıklı pencerelerden. Daha el olalı yedi yıl olmuş, yedi yaşında; ama kemikli; ama siyah; ama kabuklu; ama sertti bu elcikler. Sabahtan sırrına

eremediğimiz çantaları açıyor, pijamaları giyiyor; çarşafı, yastık yüzlerini devşiriyorlardı; yatak seriyorlardı, ilk kez, anneye ait ellerin yardımını olmadan. Çarşaf yerlere düşüyor; yorganlar, ancak yere serilerek katlanabiliyordu. Çünkü her biri dalından yeni kopmuş birer ince kara kabak, her biri hurt diye yiyivermelik birer körpe salatalıktı yorganları yere seren o kolların. Belki de o gece, ilk kez bir baykuş konuyordu servi ağacına, ağacın “birlik” çağrısına takılıp. Ve o gece, belki de bebeklikten beri ilk kez yaşlara boğuluyordu yedi yaşında çocukların karpuz çekirdeği gözleri; ilk kez bu denli uzaklara bakıp, dalıp, dalıp.

Gözümüz arkada kaldı. Bîçare terk edenler biz olduk Kırıkhan'ı; kalanlar karpuz çekirdeği gözler, fasulye tanesi ayaklardı.

Günler geçti, biz yaylalara, dağlara çıktık; pamuk tarlalarından çocuklar derdik, değişik diyarlar, okullar gördük. Kırk çeşmeden kırk tas su içtik, kanmadık; kırk yayladan kırk çeşit çiçek derdik, işimizi bitirdik sanmadık; yeni çeşmeler, yeni çiçekler aramaya; üzerinde güneşin daha erken doğduğu topraklara yöneldik. Bir sabah Fevzipaşa derler bir memlekete geldik. Şarkı söyleyen kızlı erkekli çocuklar gördük, onlara kulak verdik. Dinledik. Onlara baktıkça televizyon, onları dinledikçe pop, arabesk... Türküler sorduk çocuklara; hani Gaziantep'in o yanık; zurna, kanun, keman, klarnet kokan türkülerinden... İzler aradık cömert Mezopotamya'dan taşmış bereketin, bu yakadaki öykülerinden. *Bahçelerde Zerdali'yi, Evlerinde Bir İpekten Halı Var'ı, Bahçelerde Meleme'yi* sorduk bir umut... Ses çıkmadı. “De hadi, çığırın bir barak.” dedik, ses yok. Meğerse, ailesinden ayrı yatılı çocuklar, topraktan sökülmüş çiçeklerdi; kültür ise suydu, su da ancak aile denen toprakta verilirdi.

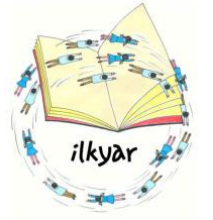
Bir ara bir türkü çalındı kulağıma, rüya sandım, kendime çimdik attım, baktım rüya değil. *Başındaki Yazmayı* türküsünü çığınyordu bir çiçek; tüm türküyü ezbere biliyordu. Gittim, baktım, gördüm. Sevinemedim. Çünkü bu çiçek, öz toprağında, ailesinin yanında yaşıyordu. Topraksız çiçeklerin zihinleriye her an televizyonla, televoleyle, topla, popla dolup taşıyordu.

Gözümüz bir kere daha arkada kaldı. Bîçare terk edenler biz olduk Fevzipaşa'yı; kalanlar topraksız çiçekler ve onların aksine türkülü, çiçekli topraklardı...

Sabahları önümüzdeki yollar, akşamları boynumuzdaki kollardı bizleri bırakmayan. Yollar bizi bırakmazdı; çünkü biz işimizi bitirdik sanmazdık. Daima yollara düşer, gördüğümüz her tabelada bir sonrakinin yolunu gözlerdik. Kollar bizi bırakmazdı; çünkü onlar tanımadıkları bizi, biz ise tanımadığımız binlerce çocuğu özlerdik. Bizleri özlerlerdi,

BİR EYLÜL MASALI

ENGİN BOSTANCI

çünkü hasrettiler bizlere; tanımadıkları bizdeki, tanıdıkları ama önceden hiç sahip olmadıkları sevgilere...

Günler geçti, yedi dağın üstünden, yedi yol aştı. Mavi Otobüs bu yollardan geçti, Hekimhan'a ulaştı. Her zamanki gibi cama dayadığımız başımızı kaldırıp, gözümüzü açar açmaz, yine çocuklar gördük. Daha otobüsten iner inmez; alışmış, kabullenmiş, bağrına basmış sarılışlar, öpüşler armağan oldu bizden onlara; onlardan bize çekingenlikler, utangaç gülücükler, kaçamak bakışlar...

Yine her zamanki gibi; güneş iki mızrak boyu yükselende, toprak elden sıcak olanda, el ayak iş tutabilmeye başlayanda bir cümbüştür alıverdi ortalığı. Cümbüşün tozundan, dumanından sözcükler seçildi, işitildi: Merak etmek, bilmek, öğrenmek; sihir yok, bilim var, hedef var, erek var ve inanmak var ereklerimize; ki başarmak var...

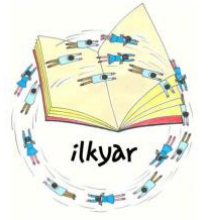

Bir ara iki çocuk çarptı gözlerimize. İki kardeş, iki çift gözcük, iki çift elcik... Büyük olana sorduk; büyük diye ona sorduk ya, o da küçüktü aslında:

- Yaşın kaç?
- Unuttum.
- Bu kim?
- Kardeşim.

Başka bir çocuk karıştı söze:

- Bunların biri yedi biri altı yaşındadır, ikisi de birinci sınıfa giderler. Küçüğü büyüğünün yanından hiç ayrılmaz, onu hiç bırakmaz, bırakamaz. Arada bir küçük olan kaybolur, büyük olan ağlar: “Kardeşim nerde!” diye. Sonra ağlaya ağlaya arar, bulur onu. Ağabeylik eder kardeşine.

Bu büyük ama aslında yaşını bile bilmeyecek kadar küçük ağabeye bakıp bakıp düşündük akşama kadar. Kuş kadar bedenlere baktık, yedi yaşında, daha yaşını bilmezken “ağabey” olmayı taşıyan daracık, küçücük omuzlara baktık. Koca okulda bu iki kardeşi önceden beri tanıyan bir tek “ağabey” vardı, o da on dört yaşındaydı.

Karanlık çöküp, toprak elden daha soğuk olunca, yatakhane bir odaya girdim. Gördüm, bir yatakta iki çocuk kucaklaşmış yatıyor. Baktım ki, yedi yaşında kocaman ağabey, altı yaşında küçücük kardeşini kucaklamış; altı yaşında küçücük bir el, yedi yaşında kocaman ağabeyin yakasına, kaçmasından korkarcasına, sıkı sıkıya sarılmış... Dondum. Artık ben gecedem ve topraktan daha da soğuktum. O ara odaya giren on dört yaşındaki koskocaman fahrî ağabey; “Bunlar da benim başıma kaldı.” dedi. Bir şey diyemedim. Fahrî de olsa ağabeylik ağırlığını sırtlayamayış hali, bu sözde tezahür etti.

Gözümüz artık arkada kalmayı alışkanlık edindi. Biçare terk edenler biz olduk Hekimhan’ı; kalanlar yedi yaşında yaşını bilmeyen ama kocaman ağabeyle onun altı yaşındaki biricik, küçücük kardeşiydi.

Eylül Dede yerkürenin çay karavanasına benzeyen yerinde bir akşamüstü, ufkun henüz kızarmaya başladığı yöne sırtını dönmüş, oturuyor; eğri büğrü değneğiyle kızıl-sarı otların henüz zaptedemediği bir küçük kumluğa çizgiler çiziyordu. Bir ara ufka baktı. Arkasında bir toz kümesiyle gelen Mavi Otobüs’ü gördü. Doğruldu, üzerine yüklenince daha da eğri büğrü görünen değneğine dayanarak ayağa kalktı. Ağır adımlarla yol kıyısına indi. Bekledi, bekledi.

Mavi Otobüs sonunda yedi illik, on beş günlük, yirmi beş okulluk serüvenden dönüyordu. Ağırlandı, ağırlandı, Eylül Dede’nin önünde durdu. Yorgun vücutlar otobüsten bir bir iniyordu. Hiçbir göz çifti Eylül Dede’nin ilk geldiği günkü gibi parlak değildi. Feri sönük gözler dedeye doğruldu. Dede bana döndü, sordu:

- Evlat, gözlerinizin ferine ne oldu?
- Söndü dede.
- Neden?
- Gözümüz arkada kaldı dede.

Yolcuların feri sönük gözlerinden bulanık yaşlar damlıyordu.

Dede yolculara döndü, bilgece gülümsedi ve iğde ağacından yapıma değneğini gökyüzüne kaldırdı. Gök yarıldı, gökten bir tozlu ayna düştü. Dede, hırkasının yeniyle aynayı sildi, parlattı. Ayna silinip açılınca, tam orta yerinden bir ışık fışkırdı. Işığın göbeğinde bulutlar görüldü, sonra Kırıkhan görüldü. Karpuz çekirdeği gözler görüldü, ağlamıyor, kitaplar okuyorlardı. Ardından Yayladağı, Reyhanlı... Fevzipaşa görüldü; topraklı topraksız çiçekler görüldü. Kol kola girmiş, *Antep'in Hamamları*'nı söylüyorlardı. Maraş merkez görüldü, Pazarcık görüldü. Adıyaman merkez görüldü, Gölbaşı, Çelikhhan görüldü. Sonra Hekimhan, Kangal, Yıldızeli ve Yerköy görüldü. Eller, elcikler görüldü, kalem tutuyorlardı. Şiirler, öyküler, geleceğe hitaben mektuplar döküyorlardı yıldızlardan. Kendi geleceklerinden, şimdiki kendilerine: "Çok çalışıp profesör olacaksınız; ama bununla kalmayacak, aynı zamanda İLKİYAR başkanı da olacaksınız!" diye emirler yağdırıyorlardı. Gürül gürül kütüphaneye akıyordu çiçekler; fasulye tanesi ayaklar, çocukları kütüphaneye taşıyordu. Sonunda, tüm çocuklar birer yıldız oldu, lacivert gökyüzüne yükseldiler, gökyüzü parladı, masmavi oldu.

Aynanın ışığı sönüp görüntü yok olunca, dede, elini hardal rengi hırkanın cebine soktu, küçücük zarflar çıkardı.

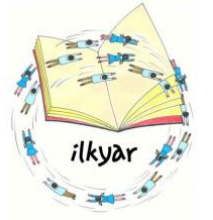
- Bunların üzerinde adlarınız yazıyor. Bakın bakalım neymiş.

Zarfları aldık, birinin üzerinde Kırıkhan yazıyor. Bir diğeri Hekimhan'dan. Bir başkası Kangal'dan. Yerler farklı, her çocuk bambaşka. Ama her mektupta aynı sevgi sözleri, aynı inanç, aynı umut: "Siz artık bizim öz ağabeylerimiz, öz ablalarımızsınız. Sizi çok seviyoruz. Bundan böyle gece gündüz durmaksızın çalışacağız. Bir gün sizi geçeceğiz, yanınıza geleceğiz. Bugünden tezi yok, bu yola düşüyoruz. Sonuna kadar gideceğiz. Sizi mutlu edeceğiz."

O vakit zihnimin derinliklerine dalıyorum, kafamın içinde dedenin "Onlara insanı anlatın, hayatı anlatın. Yolumuzun sırrını verin, dolumuzdan içirin." sözü çınlıyor. Bu yol,

BİR EYLÜL MASALI

ENGİN BOSTANCI

geleceğe inanmanın, çalışmanın yolu. Bilmenin, bilmeyi sevmenin yolu. Aynaya bakınca, geride kalanlar adına yüreğime bir parça su serpilse de; içimden bir ses, bu uğurda daha çok yolumuz olduğunu söylüyor. “Şimdiye dek otuz bin kilometre!” diyor kaptan. İçimden bir ses; “yetmez” diye cevaplıyor. Yüz kırk çentik atmışız YİBO sayacımıza, hesaplıyorum, önümüzde daha dört yüzden fazla YİBO var. Silkiniyorum, gözlerim mektubun satırlarında, aklım aynada...

Yolculara bakıyorum, artık onlar da gülüyorlar; onların kalp atışlarını duyuyorum, giderek hızlanıyor. Onlar da “yetmez” diyor. Herkes “yetmez” diyor, hiç kimse “bırakalım, bu yol yürümekle bitmez” demiyor. Arkada kalan gözümüz, yavaşça önümüzdeki yollara doğru kayıyor. Aynada görünenler, bize umut veriyor.

Ben bunları düşünürken güneş, ufku iyiden iyiye kızıla boyamıştı. Eylül Dede, seneye yine gelmek üzere; biz yolculara son temennilerini, nasihatlerini bahşetti:

- Sakın durmayasınız, başka yolculuklara da çıkasınız. Başka diyarlardan başka çiçekler de deresiniz. Sakın ama sakın ümitsizliğe kapılmayasınız. Ümit edesiniz ki var olasınız, daim olasınız. İnanasınız ki muvaffak olasınız! Yollarınız açık ola, ayaklarınıza taş değmeye, emekleriniz filizlene, boşa gitmeye!

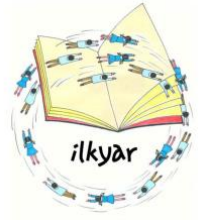
Eylül Dede kocaman elleri ve ayakları, hardal rengi hırkasıyla kızıl ufukta küçüldü, küçüldü, kayboldu. Yolcular da, en kısa zamanda bir araya gelip, bir kez daha yollara koyulmak üzere, kendi yollarına dağıldılar. Artık çay karavanası iyiden iyiye soğumuş, bir sonraki sabahı, açışların gelişini beklemeye koyulmuştu.

Engin BOSTANCI

ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

www.ilkıyar.org.tr

ilkıyar@ilkıyar.org.tr

NASIL DESTEK OLABİLİRSİNİZ?

İş Bankası üzerinden kredi kartınızla güvenle bağış yapabilirsiniz:
ilkyar.org.tr/nasilyardimerim/kredikarti

İLKYAR'larımızın geleceğine güzellikler katmak, onlara bir kitap hediye etmek, belki anısını yaşatmak istediğiniz bir büyüğünüz, bir yakınınız için **kitaplık kurulmasını desteklemek**, belki de daha fazlası için aşağıda bilgileri sunulan hesaplar aracılığıyla bağış yapabilirsiniz.

İş Bankası/ODTÜ – IBAN:	TRY	TR26 0006 4000 0014 2290 7069 68
İş Bankası/ODTÜ – IBAN:	EUR	TR92 0006 4000 0024 2293 5074 26
İş Bankası/ODTÜ – IBAN:	USD	TR91 0006 4000 0024 2293 5762 17
Garanti Bankası/Boğaziçi Üni. – IBAN:TRY		TR46 0006 2000 3030 0006 2994 01

Bağış Açıklaması: Ad Soyad - e-posta ya da cep telefon

ABD'den bağışlarımızı BTF ve TPF aracılığı ile topluyoruz.
Vergi iadesi formu e-posta ile adresinize yollanıyor.

BTF: <https://bridge2turkiye.wufoo.com/forms/btf-friends-of-ilkyar-donation/>

TPF Bir defalık veya düzenli bağış için:

<https://donate.tpfund.org/campaign/ilkyar-matchingcampaign/c261443>

E-postalarınızda **ilkyar.org.tr** adresine bağlantı vererek, izlenimlerimizi arkadaşlarınızla paylaşarak tanınırlığı arttırabilirsiniz.

Arkadaşlarınızın e-posta adreslerini bizlere (**ilkyar.yonetim@gmail.com**) göndererek izlenimlere üye olmalarını sağlayabilirsiniz.

Bu **izlenimlerde** ve **ilkyar.org.tr** altındaki görsel malzeme izinsiz kullanılamaz. Göstereceğiniz hassasiyet için teşekkür ederiz